

El que fa gran l'art...
és l'actitud i el seu camí

© NOEL TATÚ

El que fa gran l'art... És l'actitud i el seu camí

Crec profundament que hi ha un vincle entre artistes, filòsofs, científics i poetes de diferents èpoques, que hi ha un anhel compartit en l'espai i en el temps. Des dels mateixos grecs fins avui, aquest anhel pot fer possible creure en un art de la consciència. Com insinuà el poeta Hölderlin, l'home pot habitar poèticament la terra. Això és el que intentà Beuys, amb el seu coiote, el que intenta Thoreau amb la seva cabana, el que intenta Steiner amb eurítmia i el que també intenta Allen Ginsberg volent arribar al nirvana. Per això crec que hi ha un sentit poètic de la vida, visionari, espiritual si voleu, que cal redreçar. És com el llegat d'una raó que dona sentit a l'amor i a la vida, una raó que a pesar del cinisme dels humans i la gran mentida sobre la prosperitat a base de la destrucció, ressegueix incansablement.

Thierry de Dube m'obrí un ull, l'altre ja el tenia obert

Vaig llegir un text de Thierry de Dube, un crític francès. La cosa em va inspirar, deia: en l'art dels darrers vint anys, tan sols Beuys s'equipara amb Warhol en el seu valor llegendari, o sigui, el valor mediàtic. Les obres de tots dos graviten igual sobre l'art de les joves generacions. Però Beuys és un heroi i Warhol, una estrella.

Per Beuys el capitalisme era l'horitzó que calia deixar enrere, per Warhol era simplement el fet natural. Beuys era un burgès alemany que volia ser proletari, Warhol era fill d'una família immigrant que volia ser una màquina. En el nexa entre les dues oposicions hi ha diversos fets que es relacionen: Beuys basava l'art en la voluntat, per tant, en un principi productiu, i Warhol en el desig i per tant en un principi de consum, així Beuys creia en la creativitat i Warhol no. Per Beuys l'art era treball, per Warhol, comerç. Aquesta mirada dels dos artistes defineix una gran part de l'art del segle xx.

Warhol era un fabricant

El punt, per mi, simbòlicament decisiu són les caixes de sabó Brillo que fabricà Warhol. Idèntiques a les que trobaríeu en un supermercat de l'època. Warhol va entrar en un carreró sense sortida, repetia en certa manera Duchamp a través del pop. De fet els Ready Made podem dir que foren un art provocat per la industrialització de la societat. El pop, encara que més tard, també era

un producte fill de la industrialització, però accentuat pel consum de masses. L'art es transformà en un bé de consum valuós, que fins i tot reproduït, es pot trobar en un súper en forma de gadget i souvenir.

Les imatges icòniques es dilueixen en una opulenta societat de consum, rellotges, joies, disseny, perfum, art. Beuys, en canvi, desmaterialitza les obres, si voleu, les buida de matèria i les omple d'idees. Fa projectes dispersos, d'art social, religió, política, performances. Beuys, més enllà del seu èxit, presagia certes formes d'art que ens acompanyen encara en aquest segle. Beuys obre la porta a l'art social i participatiu, a l'autogestió, les seves propostes estan molt més en la línia d'un nou pensament, amb una mentalitat molt més ecològica i orgànica.

Els hippies i el DDT

Beuys en certa forma obre les portes a l'activisme social i a l'ecologia a través de l'art. Però si volem ser justos, és el moviment beat poètic dels seixanta i el mateix hippisme que obren la gran finestra de l'activisme i l'ecologia. De fet durant els anys seixanta es desenvolupa definitivament la idea d'ecologia als Estats Units d'Amèrica.

L'ambientalista Aldo Leopold escrigué, l'any 1944, el llibre Una ètica de la terra, però fou l'any 1962 que La primavera silenciosa, el llibre de Rachel Carson sobre la indústria química i els pesticides, alarma de ple tota la societat americana. El tema més important sobre el medi ambient és un: que rares vegades es té en compte la falta d'ètica de la nostra cultura, aquesta frase és de Gailord Nelson. L'any 1963 viatja amb el president F. Kennedy en el tour conservation, fou promotor del Dia de la Terra; l'any 1969 proposa una ensenyança nacional del medi ambient. Podem dir, doncs, que els anys seixanta simbolitzen l'esclat definitiu de la consciència ecològica als Estats Units. Una de les coses que cal entendre del moviment hippy és que diferia en la forma del procés polític de l'esquerra europea. El moviment no es plantejava substituir el poder, tenia una dinàmica pròpia d'autogestió i protesta. Hi ha una llarga tradició als Estats Units pel seu conglomerat social, religiós i ètnic de crear petites societats que intenten funcionar de forma alternativa. El que es plantejava, més que un canvi polític era un gran canvi cultural. La societat americana dels seixanta es trobava immersa en un american dream del consumisme. De fet el moviment hippy era la cara oposada a l'estil de vida industrial que promovia la publicitat.

L'idealisme i el fum negre del carbó

Aquest gran moviment social i polític americà dels anys seixanta va més enllà dels hippies . El moviment reivindica l'ecologia, però inclou moltes altres reivindicacions: sobre minories, la igualtat, la llibertat sexual, els drets civils, l'antiracisme. Aquest és el llegat que perdura de la generació beat i els moviments socials americans, com l'afroamericà liderat per Luter King, una gran part d'aquestes reivindicacions s'emmirallen en Thoreau. De fet la cultura ecologista i anarquista americana neix a partir de Thoreau, la seva repulsa a les normes socials i la recerca d'una nova relació amb la natura foren les línies mestres de la seva poesia i pensament. Thoreau amb el seu llegat és impulsor de les lluites socials i també ecològiques que es van produir als Estats Units, inclosa l'abolicionista. La idea d'aïllament, a la seva cabana, també respon, en certa manera, a una performance individual existencial. Alguns dels companys de Thoreau foren també poetes i militants d'aquestes causes, sorgien els primers vegetarians, es parlava dels drets dels animals, es muntaren escoles lliures, l'unitarisme com a religió era en certa forma el lliure pensament, el transcendentalisme aglutinava poetes com Ralph Waldo, Margaret Fuller (una de les primeres dones periodistes), Louisa May, Walt Whitman, també naturalistes com John Muir, visionari dels parcs naturals. Es formaren les colònies del socialisme utòpic, fou una època clau de la història americana. Plena d'idealisme que, a pesar dels seus fracassos, influí en tota l'evolució política, social i ecològica d'Amèrica. La societat industrial començà a desenvolupar-se molt ràpidament i quedaren en l'oblit moltes de les propostes més innovadores d'aquella època. La visió, podem dir ètica, de la natura i social que podia representar Thoreau sucumbeix davant el poderós positivisme del nou progrés econòmic que pren força amb la industrialització del treball. El fet de passar de la manufactura manual i artesana a la industrial canvià tot l'aspecte de relació amb la matèria i el que representa el treball. Ens allunyem del que produïm i canvia el seu valor, es perden els oficis. Hi ha grans desplaçaments humans cap a les ciutats i les seves fàbriques. Amb el vapor que impulsa el tren i els vaixells, els productes de la industrialització arriben més ràpid i més lluny, una gran fumera de carbó ja presagia un futur negre. Més endavant amb el motor de combustió i l'energia elèctrica s'arriba al cim de la revolució industrial. Ningú s'adona dels grans problemes que comportaria tota aquella brutal expansió econòmica, que encara ara continua. Amb la potent industrialització es diluï tot un corrent d'idees socials, ecològiques i espirituals avançades al seu temps.

Quan Thoreau torna a trucar a la porta

El poeta beat Gary Snyder, 100 anys després de la mort de Thoreau, construeix com ell una cabana de fusta al bosc. Com si per escriure la seva poesia tingués necessitat d'un cert ascetisme filosòfic. Gary Snyder és un devot de la mística del que és salvatge, de les tradicions ameríndies i practicant del budisme zen. Una de les seves frases diu que la naturalesa no és un lloc que has de visitar, és la teva llar. Talment com si aquells somnis no acomplerts trobessin altre cop el fil energètic amb una nova generació. El mateix Jack Kerouac quan es planteja la novel·la *On the road* fa una crida als joves a una revolució de motxilla, tot buscant la il·luminació de Thoreau i de la naturalesa.

Biodinàmicament espiritual

Darrerament podreu trobar en el supermercat vins i altres productes d'agricultura biodinàmica. El creador de la cultura biodinàmica fou Rudolf Steiner (1816-1915), també fou el pioner a plantejar un principi de banca ètica, així mateix crea un sistema d'educació anomenat Waldorf. Fou també inventor de l'eurítmia, una dansa que juga amb l'espai i alliberava el cos, el que ell anomenava la supersensibilitat. Escrigué el llibre *La filosofia de la llibertat*. La idea de connexió entre el cosmos en l'agricultura biodinàmica té un punt de xamanisme, simplement mal entès. En la biodinàmica la fertilitat no ve tan sols de la terra i el seu adob, la fertilitat prové del mar, del sol, de la lluna, de les diferents estacions..., cosa que en l'agricultura convencional es potencia amb la química. Steiner en la seva època tenia una visió global i ecològica, ja que vinculava la natura amb les energies presents en el cosmos. Inlluït en part per Goethe, Steiner crea l'antroposofia, que significa literalment coneixement de Déu. Segons Steiner l'antroposofia es reivindicava com el camí del coneixement que voldria conduir el que té d'espiritual l'home en el que té d'espiritual l'univers. El materialisme és crític amb Steiner, però el que és cert és que la seva visió panteista i d'unitat amb l'univers ens indica un camí en la recerca de nous plantejaments, que van més enllà de les solucions que es projecten amb les noves tecnologies.

Quan l'art també pot ser destrucció

L'art de la modernitat ha estat un art condensat, veloç i esgotador. La novetat dels conceptes partien de la destrucció estètica del que anomenaven "l'antic règim". Destrucció no tant per les dues guerres mundials devastadores, sinó per la lluita de l'art contra l'art. Es volien destruir els cànons del passat i naixia un altre tipus d'artista. Així l'impressionisme lluitava contra l'academicisme, més endavant l'abstracció contra la figuració... Arribaren una llarga cua d'ismes, cada un amb la seva teoria i estètica. La idea d'art queda presa per una emergent societat de consum, amb una burgesia dels negocis afamada de canvi i novetat, que afavorí una tendència artística darrere una altra, tot cremant etapes, sovint simplement per altres de més agosarades que les anteriors. Es generaven noves estètiques que imitaven dinàmiques pròpies d'un sistema consumista, similar a la moda i la publicitat. L'art representava la culminació una societat plenament industrial, que se submergia en la recerca estètica. Després de quedar Europa destruïda dues vegades, es fa difícil entendre tanta energia, les guerres també propiciaren una riquesa volàtil i en certa forma hi havia un estil de viure el moment. La Bauhaus fou una proposta enlluernadora i que culmina un cert somni cultural, entorn d'un art que volia ser útil per a la societat. La plasticitat de l'art fou molt potent i agosarada en tots els estils. Es promocionà la idea de geni, que s'utilitza com a reclam. Picasso fou un dels artistes més hàbils, començà en certa manera el màrqueting a través de la figura del "marxant". L'art també tenia una visió més revolucionària, de crítica amb el mateix art i la seva societat, brillant en molts aspectes, però també en gran part molt ideològic, com el situacionisme, que brilla com una estrella fulgurant i és predecessor del maig francès. Fet aquest de les ideologies que també fou determinant en tot l'art del segle XX. Finalment s'afegiren a la festa de l'art les avantguardes americanes i les expectatives econòmiques de les subhastes i la inversió en art. De fet ningú pot negar l'autenticitat dels artistes, però l'art en el seu gruix no pogué separar-se de les dinàmiques de la societat de consum i del capitalisme.

Ha estat una societat que empesa pel valor econòmic i històric de l'art es mostrava contradictòria, com el fet de convertir l'art en un bé especulatiu, que en deformà en part la funció i producció. Sorgien finalment els museus escampats per les grans capitals del planeta, l'art d'Occident es globalitzava, amb l'ajuda de grans corporacions de l'estat i les seves institucions. Es mostrava el potencial de l'art amb la grandiloquència d'una societat capitalista rica i vanitosa, que abstreta en ella mateixa i el seu potencial creatiu començava a entrar en una certa decadència, en gran part provocada per un nou canvi tecnològic i de costums d'aquest nou segle que ara vivim.

L'art que es veu i es toca

Podria ara proposar arguments d'un art nou, però no és una qüestió de produir més i més, intentant ser diferent i original com en el segle XX. No ens cal dedicar tant esforç a la plàstica, que la substitueix el disseny i la publicitat. Segurament aquesta nova visió que proposo encara no pot ser reconeguda ni entesa per tota la societat. Una societat encara presonera d'un art que pesa, es compra, ocupa, es veu, es ven, es mira, es toca i també es compra. Que representava en gran part la prosperitat econòmica d'una societat que a poc a poc deixarà d'existir com l'entenem ara. El consum cultural era sinònim del benestar. La cultura i especialment l'art s'havia convertit en una eina de les institucions i del poder econòmic. Es donava molta importància a l'art perquè era una connexió per mantenir-se en una posició privilegiada en les relacions polítiques i la seva influència. En realitat l'art es mostrava com un fet sensible i cabdal de la modernitat, perquè era una forma de situar els burgesos en un estat més enllà de la crua realitat del que representaven, els negocis i l'especulació. És així com la mescla d'economia i art els incloïa com a interlocutors vàlids i necessaris del desenvolupament de les ciutats i el progrés. Tot acabà provocant una idea equivocada de l'art. Això sí, foren uns anys daurats per a molts artistes, però sobretot per al negoci de l'art.

La cultura que es rendeix

La nova era biocèntrica ha de tenir un concepte de la cultura diferent, que englobi formes de coneixement que fins ara eren desconegudes. S'ha de tendir a reconèixer altres aspectes culturals que fins ara no eren valorats com a art. S'obre, doncs, una nova mirada que aportarà altres formes d'entendre la realitat. L'actual situació de saturació informativa provoca indiferència, però també angoixa. És com si estiguéssim vacunats de qualsevol mal, tots saben que qualsevol dia tot pot petar. Som més supervivents que ciutadans. La cultura dominada en gran part per l'oferta i la demanda i els seus mitjans no té un plantejament de fons davant els reptes ecològics. L'únic possible és usar un reclam molt alarmista, que durarà fins al pròxim reclam encara més alarmista. La cultura sembla, doncs, que s'ha rendit a la tecnologia i ha renunciat a la seva responsabilitat. De fet és la tecnologia que ens canvia els hàbits i no tant la cultura, ni les ideologies, ni tan sols la filosofia. Es repeteix allò que predicava Marshall McLuhan en els seixanta, el medi és el missatge, McLuhan diu que la prolongació de qualsevol sentit modifica la nostra manera de pensar i d'actuar, quan aquestes proporcions canvien l'home canvia. Som altre cop davant d'una revolució tecnològica, que comporta també un alt grau de con-

taminació, afegit al que ja tenim del segle passat, una contaminació que no es veu. Ja no és el fum que contamina, són els satèl·lits i les seves radiacions. Davant la societat cibèrnica que arriba i el seu control, pregunto: fins on estem disposats a sacrificar la nostra llibertat, fins on estem disposats a sacrificar el planeta. No estic argumentant una croada antitecnològica, el que proposo és un canvi de paràmetres de com entenem l'art i la seva finalitat. De com la consciència es transforma en art. L'artista és un transformador de la realitat a través d'un projecte que és senzillament la seva causa. És un art immaterial perquè finalment l'obra d'art no es presenta com una obra, sinó com una voluntat. Tal vegada amb l'art de la consciència deixarem de lliscar pels tobogans de la tecnologia i posarem en marxa aquesta nova cultura que no es rendeix.

De la bohèmia a la indústria cultural

Hem perdut el plaer per la curiositat i ens agrada que ens ho donin tot envasat i preparat per al consum. En aquest final de segle XX, amb el desenvolupament de la publicitat i el màrqueting, s'ha aconseguit allò que deia Warhol, que tothom tingui dret a 15 minuts de glòria. L'artista dels 15 minuts de glòria en l'actualitat té rols quasi d'executiu, dedica una bona part del seu temps a la gestoria i a l'estratègia, i entra en aquest laberint que són les institucions públiques i privades. El resultat final és que els tècnics culturals, els polítics i les empreses patrocinadores són les que acaben avalant i supervisant la cultura. L'art, doncs, està subordinat als criteris de tria d'aquesta societat institucionalitzada i burocratitzada i els seus interessos. És necessari, doncs, sostreure la creació de la subordinació amb una major autogestió i diversitat, tot fent entendre que l'art pren altres camins que forçosament s'hauran d'avaluar de diferent forma. Si entenguéssim l'art d'una manera més col·lectiva i molt més participativa canviaríem també aquesta idea de l'èxit i el geni que ha contaminat tot l'art del segle XX. Cal substituir l'egocentrisme per un renovat altruisme, és necessari transcendir l'ego. Hi ha una part dels valors implícits en la mateixa història i els seus mitjans que ens limiten a veure les coses biocèntricament. Per posar un exemple, tenim tendència a especialitzar-nos i fer del món que coneixem el nostre bastió, això ens dona autoritat i reputació. Aquesta reputació, però, es transforma en una muralla d'un mateix, en una limitació del pensament i la seva acció. Els coneixements són mutants i dependents els uns dels altres. Cal tornar a fluir del pensament elaborat per un mateix, però també del pensament dels altres, compartir projectes ens provoca de facto una visió més àmplia i oberta. Res és per sempre i tot està en moviment. Les enciclopèdies fa temps que s'han quedat obsoletes, eren un reflex de la soci-

etat antropocèntrica, però sovint encara pensem en format enciclopèdia. Ara les coses insignificants són importants. Som en la interdependència de tot plegat, que ens ha de conduir a entendre un sistema que és global en tots els aspectes, tot està en tot. Potser per això molts científics i matemàtics han estat grans pensadors. La llibertat és una peça clau de la creativitat i del pensar més enllà. És difícil programar, preveure i mesurar l'art com volen les institucions i el mercat cultural. Tal vegada l'un i l'altre són antitètics. Dos mons que es necessiten, però no es comprenen. En aquest aspecte les institucions i la gent amb interès caldria que valoressin molt més la llibertat de l'artista. No podem entendre l'art si no el valorem com un acte d'absoluta llibertat personal.

Les coses no es canvien fent el que fèiem

La crisi ha de ser la nostra aliada, hem de passar de la societat antropocèntrica a una societat biocèntrica. Hem de modificar una interpretació de la realitat, del que representa riquesa, del que representa poder, del que representa treball, és un canvi de paradigma. Hem viscut tota la modernitat amb una mirada egoista, ara ens adonem del miratge i que el futur ens depara altres realitats i coneixements, impensables fa uns anys. Aquest futur passa per l'ecologia, però amb un sentit molt més ampli que l'actual. És el que alguns anomenen ecologia profunda, filòsofs com Arne Naess, que reivindicava una comprensió real de la naturalesa, tot argumentant que el respecte per la natura va més enllà dels interessos humans. Peter Singer era un defensor del que ell anomenà "l'ètica animal", el conegut animalista i activista Richard D. Ryder posa la paraula "especisfisme" en el que ell considera un racisme vers els animals, esgrimia que no hi ha unes espècies superiors a les altres. L'ecologisme s'eixamplà, doncs, amb els drets dels animals, la interdependència, redescobrint els valors intangibles d'altres cultures. Finalment les diferents propostes ens porten a reconèixer l'ecosistema com un tot. L'univers l'hem de sentir i reconèixer com un pensament viu, més que com una gran màquina. Davant la situació d'excés i destrucció, cal, doncs, esforçar-se i fer entendre que la consciència i la conseqüència formen part de l'art. És necessari reconèixer una dimensió espiritual de la natura, acompanyada d'una consciència expansiva del coneixement. És a partir d'un nou pensament que construeix actituds de respecte que farem possible altres expectatives. Les coses no canvien fent el que fèiem, és com buscar solucions amb el mateix pensament que ha creat els problemes que estem vivint. Gràcies, doncs, a filòsofs i activistes avancem, en l'actualitat és habitual parlar de la consciència dels animals, de com els insectes són capaços d'aprendre, de com els arbres s'interrelacionen entre ells. Però és curiós que

encara ara desconeixem més del 90% de les espècies del món; comencem a desxifrar el nou origen de la Terra, una pluja de meteorits que sembrà la Terra de vida, de vida potser d'altres planetes. Filosofia i ciència s'agafen de la mà i plantegen un gran repte, la vida és el cosmos. Davant d'aquest projecte de vida, la mesquinesa humana es mostra ridícula. Abans teníem un món, que era la Terra, i en teníem el poder. Ara tenim tot un cosmos i l'estem descobrint. Què és la història humana davant aquesta immensitat, què és la vida de cada un de nosaltres, sinó un lleu sospir. De ben segur la cultura de les noves generacions serà molt més sensorial que intel·lectual, més perceptiva que tangible. Hem tots de compartir i construir un projecte de vida, que ha de continuar més enllà de nosaltres. No som res, però aquest sospir que som, aquesta petita flama té un testimoni per entregar a un altre. L'art de la consciència no necessita matèria, ni grans estructures, és humil, el que proposa ens és útil per al present. Reivindico l'art com una necessitat ecològica i social, un model actiu i activista que és consciència, causa i acció.

Filosofia d'acció i la poètica d'un mateix

Els experts en literatura diuen que el Quixot representa la modernitat, gràcies a la seva ironia del món dels cavallers. Abandonarem el teocentrisme i entrarem a la modernitat per la porta de la ironia i la crítica. Però la natura no en sap res de la ironia i de la crítica, la natura pensa a sobreviure. Hi ha moltes coses que compartim amb la natura, el pas de les estacions, l'escalfor del sol, el silenci, el so del mar, el fred... La meva experiència amb les abelles em diu que detecten si estic trist o content, nerviós o calmat, noten la netedat i l'ordre, si ets amable, elles són amables. Les sensacions que t'ofereix la natura t'allunyen del cinisme contemporani, amb la seva simple observació t'adones del sentit transcendent de la vida. Els humans, però, amb la nostra incredulitat no hem sabut col·laborar amb la natura, la volíem tan sols dominar. L'antiga mirada humana i només humana es queda ara curta per abastar la nova realitat, necessitat d'una altra mirada sobre la creativitat. Davant de l'actual situació és urgent, doncs, posar fil a l'agulla, des de la humilitat, i refer valors perduts que poden ser útils i inventar-ne de nous. Cal tornar a pensar i si voleu repensar. En aquest pensar el filòsof i antropòleg Paul Ricoeur (1913-2005) ens deia que no li interessaven els problemes essencialistes, sinó els particulars. Té diferents conferències i escrits com La poètica d'un mateix, Liberté: responsabilité et decision. Defensava la filosofia de la voluntat i de l'acció d'un mateix, en què el pensament teòric ens ha de conduir fins a l'experiència viscuda. Així crec que el pensament versus consciència, versus voluntat ens condueix fins a aquesta

experiència viscuda com una obra d'art. Per mi, doncs, l'artista pot ser capaç de creure en el seu projecte, no com una comunicació vers el públic, sinó com una praxi que s'entén com a transformació artística, de transformació fins i tot d'un mateix. És aquest camí d'experiència i decisió plena de responsabilitat, que ens condueix vers una autogestió de l'art més enllà del mercat de l'art i les institucions que el promouen, tot creant propostes que alteren l'actual realitat artística. Aquest artista conseqüent és ja un creador de conductes fora dels límits que planteja l'art actual.

Som una societat complexa, per entendre quelcom és necessari tenir una mirada de l'art més enllà de la història d'Occident, trobar pràctiques de l'art més riques de les que ens proposa la societat industrial i tecnològica. L'art potser ja no necessita tenir cap valor afegit, que demostrï originalitat i estètica, en l'art de la consciència el que preval és la determinació i l'actitud. És necessari deixar de produir aquest tipus de cultura abstreta en la formalitat i la seva representació, proposo un art útil més enllà de l'intel·lecte humà. Aquesta idea centrípeta del cosmopolitisme, en què passen coses i la resta del món és un decorat en el qual no passa res, en la mentalitat bio és una solemne estupidesa. Bio és vida i la vida és per tot arreu. Les diferents formes d'art alliberades de la materialitat certament marcaran la direcció de com serà el nostre futur.

Segurament és certa l'afirmació feta en una conferència per l'eminent biòleg i exvicepresident de la Comissió Mundial d'Àrees Protegides de la UICN Lawrence Hamilton: "No seran els ecologistes, els enginyers, economistes o científics de la Terra els qui salvaran la nau terrestre, sinó els poetes, els sacerdots, els artistes i els filòsofs".

La natura que pensa

Ara us parlaré de la noosfera, que com gaia són conceptes molt oberts, que ens parlen de la interconnexió. La noosfera ens alerta que no només hi ha pensament en el cervell humà, hi ha massa mental en els oceans, en les muntanyes, en tot el que és viu i en com es mou el planeta. És important, doncs, tenir la consciència que això existeix, que de fet hi ha una xarxa que va més enllà, en forma d'una autoconsciència holística. No només hi ha la nostra xarxa tecnològica. L'home i la dona finalment ens volem incloure com a part de la natura, som, doncs, davant d'una nova era, d'un viatge iniciàtic que ha de transformar la nostra relació amb el cosmos. La noosfera ens ajuda a comprendre la complexa autoorganització, cada cop més es constata que cal acabar amb les doctrines, que són un sistema tancat que no evoluciona, els canvis

provenen de les teories que són mutants i obertes, perquè són fruit del debat i l'aportació. Es tracta, doncs, d'entendre el que representa la incertesa, el que no sabem, la teoria ens ajudarà fins i tot a demostrar que allò que és espiritual té la suficient energia per acabar construint fets objectius. Hi ha un munt de coses encara per entendre i conèixer dels processos energètics. Una gran part del funcionament dels àtoms encara està per descobrir, és el que s'anomena "teoria quàntica", al que ara ens sembla l'atzar o aleatori segurament més endavant hi trobarem un sentit, que ens permetrà coses ara impensables. Hi ha un munt de coses que els nostres sentits a través de la ciència no perceben, moltes que no acabem d'entendre però que existeixen. El que produeix la quàntica és la sensació que al present no tan sols l'influeix el passat, sinó que també el pot influir el futur. El físic Niels Bohr digué: "Quan es tracta dels àtoms el llenguatge pot ser usat com la poesia, el poeta no està preocupat per descriure els fets, sinó per crear imatges i establir connexions mentals". Un dels matemàtics més importants d'aquest segle, Richard Feynman, conegut pel seu caràcter divertit i agosarat ens deia: "Per entendre la naturalesa és necessari saber el llenguatge que parla", penso que en aquest camí som.

Les multinacionals tenen un mètode, nosaltres també

Un dels problemes de l'art és que ha plantejat sempre dubtes sense resolució, ara és necessari plantejar que el que fan els artistes és un mitjà per trobar solucions. Trobar solucions també és el que fan moltes empreses multinacionals, utilitzant una teoria anomenada "teoria per resoldre problemes d'inventiva", el seu nom abreuiat en rus és TRIZ. TRIZ, en resum, és una metodologia per inventar. Creada per un rus anomenat Genrich Altshuller, inventor i escriptor de ciència-ficció. El seu algorisme es basa en tres fases a partir d'"el meu problema": problema-model, model-solució, la meua-solució. És un mètode per innovar en la indústria i també en la ciència, buscar noves troballes i patrons, per millorar productes, serveis i sistemes. En l'argot es diu que TRIZ és un mètode per pensar "fora de la caixa".

Als anys vuitanta el sociòleg Pierre Bourdieu (1930-2002) afirmava que l'art no existeix, argumentava que el que existeix són diversos tipus de producció amb regles legitimades, que contenen una estètica dominant, acceptades i jerarquitzades per grups hegemònics i pels mateixos artistes. Amb la mirada del sociòleg Pierre Bourdieu podríem parlar d'un art del segle XX que a pesar de l'ús de la provocació com a reclam, de fet s'ha generat dins la caixa, millor dit, la caixa l'ha absorbit. L'art de la consciència no és, doncs, dependent de

cap regla ni estètica, es basa en els actes personals, reals i quotidians, les seves exposicions poden ser cada dia, es basa tot plegat en la recerca del camí encertat. És un art que com la teoria TRIZ busca l'evolució, però no són els algorismes d'una màquina que ens faran millorar, és la nostra consciència i l'actitud davant dels reptes que ens permeten transformar, tot convertint els mateixos fets en un art. L'art en la majoria de casos (podem trobar excepcions) no s'entén amb un valor d'ús i transformació, com una cosa viva i en moviment. L'art sovint s'ha justificat pel seu valor cultural, creatiu i econòmic, és així el reflex propi de les societats industrials desenvolupades econòmicament. Un art que en alguns casos ha estat crític, però, com he dit abans, sovint amb preguntes que no trobaven respostes. No necessitem un art excepcional d'un moment, necessitem un art capaç i constant, que aporti determinació i sigui via de debat i solucions. Estem bloquejant el planeta amb el nostre estil de vida, que inclou també l'estil de la nostra cultura. Ens cal abandonar el nominalisme que representa l'art; l'art és el que volem que sigui art.

L'art de la consciència trenca amb aquesta visió que descriu Pierre Bourdieu sobre l'art del segle XX. L'art de la consciència no té regles, ni estètica, ni jerarquia, ni producció, ni busca la legitimitat. Potser és veritat, doncs, que "l'art no existeix", el que segur que existeixen són els artistes, per això el que valida l'art en la seva pròpia nuesa és la consciència i l'actitud de l'artista. Aquesta consciència i actitud que és necessària, perquè a través de la voluntat fa possible transformar les idees en fets, fets que són vida, vida que ens transformarà a nosaltres mateixos i tot el que ens envolta.

CRÈDITS

*El que fa gran l'art...
és l'actitud i el seu camí*
Noel Tatú

EDITA: ARBAR. Centre d'art i Cultura.

Aquesta publicació és editada
en motiu del projecte *Von Frisch*.
Dins del cicle *Iteracions*
Relatòries- Ecoestètica rural 2019.
ARBAR. Centre d'Art i Cultura.
La Vall de Santa Creu, El Port de la Selva.

ISBN: 978-84-09-13000-9

DL: 1118-2019

EDICIÓ DE 50 EXEMPLARS

JULIOL 2019

Per més informació: www.arbar.cat

El projecte *Von Frisch* ha estat realitzat amb
el suport de la Departament de Cultura de
la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament
del Port de la Selva.

Generalitat
de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Ajuntament
**del Port de
la Selva**

La Vall de Santa Creu
(El Port de la Selva)

www.arbar.cat